

Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

P O S U D E K

Pověřeného akademického pracovníka

Jméno a příjmení studenta: Mgr. Eva Pilařová

Název práce: Právní status osvojitele a nejlepší zájem dítěte

Jméno a příjmení vedoucího: doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Kontrola shody na plagiáty: shoda <5 % (24. 09. 2021). IS vyhodnotil práci jako originální.

1. Formulace cílů, metodika zpracování práce a aktuálnost tématu:

Autorka zvolila stále živý společenský fenomén rodinného práva, a to téma osvojení i s ohledem na změny přinášené rekodifikací soukromého práva, ovšem svůj zájem obrací k vybranému aspektu institutu osvojení, jež je skutečně dle řady autorů starší sociální kategorií, než je sama rodina a paternitní filiace. Tím zkoumaným aspektem je právní postavení samotného osvojitele (status), tak jak jej vymezují příslušné občanskoprávní předpisy, přičemž tyto požadavky a nároky autorka konfrontuje s druhým klíčovým pojmem, jímž je nejlepší zájem dítěte, tak jak jej pro změnu definují zejména ratifikované mezinárodní úmluvy, jež jsou součástí platného právního řádu. Jde tak o téma, které zasluhuje pozornost odborné veřejnosti, přestože dosud na takto vymezené téma monografické dílo neexistuje. Autorka v úvodu své práce vymezuje její cíle (analyticko-komparativní) a klade si otázky, na které se snaží svou prací nalézt odpověď. Vlastní metody práce a přístupu nejsou v úvodu zřetelně naznačeny, což by bývaly měly, ale z práce samotné je patrné, že autorka zvolila analytický přístup, který kombinuje s evaluací judikatury, aby nakonec dospěla k obecnějšímu poznatku (tj. k určité syntéze vybrané problematiky obohacené o poznatky praxe). Oceňuji, že stranou nenechala zhodnocení role orgánů sociálně-právní ochrany dětí v ČR, a to i v rozhodovací praxi soudů. V tomto ohledu autorka prokázala schopnost nahlédnout nad zákonným textem, projevila mimořádnou znalost aktuální judikatury (několik desítek českých i zahraničních judikátů), kterou kriticky analyzuje a patřičně komentuje. Oceňuji rovněž obohacující sociologizující a psychologizující vhléd do zkoumané problematiky, neboť jsem toho názoru, že nelze rodinné právo nahlížet toliko prismatem právním, obzvláště to platí ve sféře osvojení. Nevyhýbá se polemickým tématům a jinak společenskou praxí kontroverzně nahlížených témat (srov. kupř. kap. 1.3. osvojení osobami žijícími v registrovaném partnerství a s tím související otázky).

2. Logická struktura a členění rigorózní práce:

Text (344 tis znaků včetně úvodu a závěru) je celkově přehledně a jasně členěn, jeho struktura je logická, jednotlivé výklady na sebe souvisle navazují. I další vnitřní členění odpovídá klasickým doktrinárním přístupům, zejména je respektováno předepsané členění pro odborný text, tj. úvod do problematiky, shrnutí dosavadního stavu poznání a odborné diskuse nad problémem, stručný rozbor judikatury a další teoretická východiska, nakonec závěr a úvahy *de lege ferenda*. Práce je rozdělena v zásadě do 7 věcných kapitol, kdy první dvě z nich usilují o stručnou základní charakteristiku podmínek osvojení nezletilého z obecného pohledu a plní spíše roli propedeutickou (zejm. obecné vymezení pojmu, zkoumání jednotlivých typů osvojitelů) a velmi zajímavá kapitola o vztahu rodičovství, resp. příslušných teorií a postavení osvojitele. Třetí kapitola se celistvě věnuje analýze přístupu mezinárodního práva k adopci a na to navazuje i další komparativní výklad o postavení osvojitele v zahraničních právních řádech. Kapitola pátá je věnována analýze nejlepšího zájmu dítěte – zde autorka podrobněji rozebírá především otázku posuzování a zjišťování tohoto ústředního pojmu rodinného práva, a to vše

ve světle aktuální judikatury ÚS i judikatury evropské. Šestá část charakterizuje určité odlišnosti české právní reality ve vztahu k možnostem založení rodiny; velmi oceňuji zařazení statistik osvojení v ČR. Sedmá kapitola přináší zajímavé reflexe stran budoucího vývoje.

3. Rozsah a úroveň použitých zdrojů a práce s nimi, bibliografické citace, poznámkový aparát:

Při zpracování tématu byl použitý dostatečný počet bibliografických pramenů, které autorka správně uvádí a na konkrétních místech cituje v souladu s citační normou. Poznámkový aparát je adekvátní. Výběr literatury a pramenů základna je reprezentativní a zahrnuje jak tituly aktuální právní nauky, tak publikace reflektující právní úpravu starší. Lze ocenit, že autorka neváhá konfrontovat základní názory české doktríny a odlišná stanoviska právních autorit v daném oboru, jakož i rozdílné pohledy naší judikatury (ÚS, NS), přičemž nijak nerezignuje na své vlastní názorové linie, které poctivě předkládá čtenáři k úvaze.

4. Jazyková, stylistická úroveň a formální úprava diplomové práce

Jazyková i stylistická úroveň práce je výborná. V práci jsem neshledal žádných gramatických chyb ani stylistických nedostatků. S právní terminologií je pracováno správně.

5. Formulace vlastních závěrů (práce s judikaturou, úvahy de lege ferenda)

Práce předkládá řadu podnětných názorů a závěrů. Nevyhýbá se kritické evaluaci ani vyslovení vlastních hodnotících soudů, což je ocenitelné zejména v otázce konceptu nejlepšího zájmu dítěte ve vztahu k různým modalitám osoby osvojitele, kde správně konfrontuje příslušná rozhodnutí ÚS a NS. U ústní obhajoby by se proto mohla autorka blíže vyjádřit:

- co z platné právní úpravy definující postavení osvojitele by skutečně označila za „přežitek“ neodpovídající současným trendům?
- co plyne z komparativní analýzy vybraných evropských úprav? Lze řadit ČR k liberálnímu západoevropskému proudu?
- jakou roli by měla – dle autorky – hrát idea stability manželského/partnerského soužití při posuzování nejlepšího zájmu dítěte?

6. Odborná kvalita zpracování tématu rigorózní práce

Práce je po odborné stránce standardní a splňuje požadavky kvalifikační práce tohoto stupně, a to jak rozsahem, tak kvalitativní analýzou. Prokazuje autorčiny komplexní znalosti vybrané hmotněprávní problematiky, jakož i souvisejících procesněprávních otázek a celkovou širší orientaci v citovaných oblastech a neshledal jsem v ní žádné nedostatky. Z práce je nadto zřetelně cítit autorčino autentické osobní zaujetí, které pro danou problematiku má.

Závěr:

Předložená práce prokázala autorčinu samostatnost při zpracovávání zvoleného tématu, její schopnost zorientovat se v zákonné úpravě, doktríně a příslušné judikatuře (tuzemské i cizí). Domnívám se, že by autorka mohla uvažovat o publikaci (kupř. časopisecky) určitých poznatků, zejm. některé úvahy nad postavením osvojitele – lex ferenda. **Práci proto doporučuji k ústní obhajobě.**

Rigorózní práci hodnotím stupněm: prospěla

Datum: 1. 10. 2021